

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta. VN/14348/2024

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa ns. asiakasmaksuasetukseen ehdotetuista muutoksista. Asiakasmaksuja ehdotetaan hallitusohjelmaan sekä kehysriihen päätöksiin perusten korotettavaksi perusterveydenhuollossa 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidossa 45 prosentilla. Korotukset tulisivat voimaan vuoden 2025 alusta.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan toteutetaan erikoissairaanhoidon painottaen asiakasmaksujen maltillinen korottaminen mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi yhtenäistetään terveydenhuollon asiakasmaksut kansallisesti.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto:

Kiitämme mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on maamme sairaimpia hyvinvointialueita ja sosioekonomisesti polarisoitunut. Toivomme, että lainvalmistelussa huomioitaisiin hallitusohjelman mukaiset maltilliset korotukset, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saatavuudelle. Suunnitellut kertaluontoiset korotukset asiakasmaksuihin ovat historiallisesti poikkeuksellisen suuret sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Näkemyksemme onkin, että sellaisenaan korotukset tulisivat vaikuttamaan yksilötasolla julkisrahoitteisten palveluiden saatavuuteen merkittävästi.

On ymmärrettävää, että hyvinvointialueiden omaa tulopohjaa tulee laajentaa ja että asiakasmaksut ovat tässä merkittävässä osassa. Kuitenkin varsinkin peruspalveluihin kohdistuvat korotukset tulevat lisäämään riskiä, että asiakas epäröi hakeutua tarvittavaan hoitoon taloudellisten haasteiden vuoksi, vaikka yksilötasoisia kompensatioita asiakasmaksuihin on lainsäädännössä olemassa. Asianmukaisen ja oikea-aikaisen hoidon viivästyminen voi aiheuttaa jatkossa vaativimpien ja kalliimpien hoitojen kustannuspainetta hyvinvointialueille.

Asiakasmaksujen korotuksista huolimatta maksukattoon ei näyttäisi esityksen mukaisesti olevan tulossa korotusta, joten maksukatot tulevat täyttymään nykyistä aikaisemmin.

Maksukatton täytyminen aikaisemmin toisaalta suojaa pienituloisia maksujen korotuksilta, mutta toisaalta vaikuttanee selvästi myös siihen, että maksujen nostot eivät kuitenkaan lisää täysimääräisesti hyvinvointialueiden maksukertymiä. Tällä hetkellä maksukatton huomioon ottaminen on pääosin manuaalista työtä useiden potilas- ja asiakastietojärjestelmien vuoksi, joten maksukattorajan pysyessä nykyisellä tasolla tulee työvoiman tarve kasvamaan. Täyttyvien maksukattojen määrät ovat parin viimeisen vuoden aikana lisääntyneet merkittävästi.

Asiakaslaskutuksen ja perinnän kannalta on hyvä tiedostaa, että aiempaa korkeammat maksut ja samanaikainen asiakkaiden maksukyvyyn heikkeneminen johtavat entistä helpommin siihen, että maksut jäävät maksamatta ja laskut etenevät ulosottoon. Hyvinvointialueille maksujen muutoksista tuloutuva rahamäärä ei todennäköisesti siis tule vastaamaan tehtyä prosentuaalista

Konsernihallinto

8.8.2024

korotusta täysimääräisesti. Tämä olisi tärkeää ottaa huomioon mahdollisissa suunnitelluissa vähennyksissä hyvinvointialueiden yleiskatteiseen rahoitukseen.

Hyvinvointialueet antavat alennusta tai jättävät perimättä asiakasmaksuja. Ehdotetut asiakasmaksukorotukset lisääisivät maksuhuojennusten määriä, mikä taas vähentäisi asiakasmaksutuottoja sekä lisääisi työvoiman tarvetta hyvinvointialueella (Kela kehottaa asiakasta ensisijaisesti hakemaan maksuhuojennusta ennen toimeentulotukea).

Yhteenvedona toteamme, että toivomme hallitusohjelman mukaisesti maltillisuutta asiakasmaksujen korottamiseen. Maksujen näin merkittävä korottaminen voi lisätä eriarvoisuutta ja maksut voivat muodostua esteeksi palveluiden, varsinkin peruspalveluiden saatavuudelle. Korotusten toteutuessa hyvinvointialueiden laskutuksessa työmäärä ja työvoiman tarve lisääntyvät. Asiakasmaksujen hinnan korotus edellyttää sitä, että hyvinvointialueella kasvava asiakasmaksutuotto ei vähennä hyvinvointialueen yleiskatteellista muuta rahoitusta.

Hyvinvointialueilta erikseen pyydetyt tiedot todistusten ja lausuntojen määristä ja niistä perityistä maksuista annetaan erillisellä liitteellä. Annetut tiedot koskevat vuotta 2023.

Jari Saarinen
vs. hyvinvointialuejohtaja